

A 2009. évi szelvény ÉNy-i szélénél elhelyezkedő 191. sz. tiszai anyagyerő gödörbe ásták bele a 200. sz. *gepida sírt*; ez pillanatnyilag az 1. lelőhely DNy-i részén megismert gepida temetőfelt legdélebbi temetkezése, így a közöttük lévő feltáratlan területen feltétlenül számítanunk kell további sírokra.

A szakálhái, tiszai, halomsíros, Gáva és szarmata telepek, valamint a gepida temető mind az 1. lelőhely D-i, mind a 2. lelőhely É-i részében megjelentek és jelenségeik valószínűleg fedik a két lelőhely feltárt részei közötti kis hátat.

Az elsődleges leletfeldolgozást követően a leletanyag a szolnoki Damjanich János Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Kalli András, Masek Zsófia, Soós Eszter, Szilágyi Márton régészek; Bajkai Rozália, Bittner Bettina, Blay Adrienn, Fejér Eszter, Groma Kata, Jáky András, Király Ágnes, Kurunczi Móni, Lamm Flóra, Mali Péter, Novák Mariann, Paár Ferenc, Tarbay Gábor, Tóth Farkas Márton régészhallgatók; Bacskai István fémkereső műszeres szakember. A geodéziai felmérést az Archeodata 1998 Bt. végezte.

FÜZESI ANDRÁS – SEBŐK KATALIN – V. SZABÓ GÁBOR

520. Tiszabura, Nyakas-ér (KÖH 56162)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Sza

Az NK-10 jelű lelőhely részleges feltárását a nagykunsági árapasztó tározó építése tette szükségessé; melyet az ELTE Régészettudományi Intézete végzett 2010. április 28. és május 28. között. A feltárt 198 m²-en mindössze 1 régészeti objektumot rögzítettünk.

A lelőhelyen 2007-ben a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatóságának munkatársai végeztek terepbejárást; szórványos-átlagos mennyiségű késő bronzkori, a Gáva- kultúrába tartozó cserepet gyűjtöttek. A lelőhelyen 2 m széles kutatóárok megnyitására volt lehetőségünk a tervezett üzemi út árkanak nyomvonalában. A szonda É-i szakaszán régészeti objektumot nem figyeltünk meg; a kutatóárkot kettéosztó földúttól D-re egyetlen árok szakaszát észleltük, mely leletanyaga alapján a szarmata népességhez köthető.

Az elsődleges leletfeldolgozást követően a leletanyag a szolnoki Damjanich János Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Szilágyi Márton régész, Bacskai István fémkereső műszeres szakember. A geodéziai felmérést az Archeodata 1998 Bt. végezte.

VÁCZI GÁBOR

521. Tiszaeszlár, Bashalom (KÖH 37150)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Sza

A Tiszalök-Ibrány közötti 132 kV feszültségű távvezeték létesítését célzó projekt keretében 114, egymástól 300 m-re eső, lábazatával átlagosan 6×6 m alapterületet el-

foglaló villanyoszlop telepítésére került sor. A villanyoszlopok helyének kiásását régészeti megfigyelésünk kísérte 2009. december és 2010. március között. A Bashalom közelébe eső 71., 70., 68., 69. és 66. oszlophelyek humuszosulásánál mutatkoztak régészeti jelenségek. A megelőző feltárást 2010. június 8. és július 6. között végeztük.

A feltárási terület Tiszaeszlár Bashalom településrészétől K-re helyezkedik el a folyószabályozás előtti tiszai ártér szélét kísérő dombháton. Általában csak az 50–60 cm humuszréteggel takart altalaj szintjén sikerült megfigyelni az objektumokat.

A 71. oszlophelynél feltárt négy gödör közül az egyikben egy kutya – részben anatómiai rendben fekvő – csontvázát tártuk fel. A 70. oszlophelyen előkerült 5 császárkori méhkas, ill. kúposan szűkülő oldalú gödör. A 68. oszlophely üresnek mutatkozott, csupán a humusból került elő némi kerámiatöredék. A 69. oszlophely a humuszosulást követően azonnal megtelt talajvízzel. Az oszlophely feltárása gyakorlatilag a talajvízszint-csökkentés mellett a régészeti leletek kimentését jelentette.

A 66. oszlophely mutatkozott a legsűrűbbnek: itt összesen 18 objektum került elő. Ezek közül több szuperpozíciós rendszerben van egy – vagy több – másik objektummal. Mivel minden objektumból eddig szarmata leletek kerültek elő, több periódusú települést feltételezhetünk a területen. Az objektumok közül kettő megközelítőleg négyzetes alaprajzú, félig földbe mélyített épület volt. Ezek közül az egyik rendkívül magasan volt, így sajnos jó része elpusztult. A másik épület nagyon szabályos négyzet alaprajzú, egyszerű bevájt kemencével. Oszlophelyeket nem találtunk a házpadlóban, csupán két sekélyebb mélyedést. Egyik gödörben tapasztásnak tűnő omladék került elő nagy mennyiségben, gyakran áglenyomatokkal. A többi objektum méhkas alakú, egyenes aljú gödör, melyek egymást érték. Egy árok is áthaladt ÉNy-DK irányban, amely talán a legkésőbbi objektum, mert három gödröt is átvágott. A leletanyag nagyrészt szürke korongolt fazekakból és hombárokból áll. Ezenkívül megtalálható a durva, kézzel formált házikerámia ugyanúgy, mint a római import terra sigillata és utánzatai. Számos megmunkált csonteszköz került elő, többek között egy két darabra tört csont hajtű. A fémkeresős vizsgálatoknak két római kisbronz érmet köszönhetünk.

Munkatársak: Magyar Csaba, Kovács Zoltán, Szász Csaba, Ligeti Gábor, Kelemen Péter, Kiss András technikusok; Sarnek Tamás fémkeresős vizsgálatok; Giczi Dávid és Karsainé Hanusi Erzsébet geodézia és térinformatika.

JÁNOS JUDIT – KISS CSABA – LUKÁCS JÓZSEF

522. Tiszagyenda, Felső-Gyenda I. (KÖH 56171)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) R

Az ELTE Régészettudományi Intézete 2010. május 5. és július 5. között végezte az NK-15 jelű lelőhely részleges feltárását, amit a nagykunsági árapasztó tározó építése

tett szükségessé. A 215 m² összfelületű szondázó feltárás során 3 régészeti objektumot rögzítettünk.

A Tiszagyendáról Kunhegyes felé vezető közúttól É-ra húzódik az alacsonyan fekvő Felső-Gyenda, melyet É-on egy enyhén ívelt, megközelítően K-Ny irányú part határol. A területen 2007-ben a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatóságának munkatársai végeztek terepbejárást; a partélen kis, kb. 80–90 m-es foltban szórványosan őskori, AVK cserepeket gyűjtöttek.

A szükségtározó leendő gátjának alapjával érintett területen a lelőhely teljes becsült hosszán 2 m széles szondát nyitottunk. Ennek Ny-i fele üresnek bizonyult; csupán a K-i részben bukkantunk a rézkori tiszapolgári kultúra három telepobjektumára. A kérdéses intenzitású és kiterjedésű rézkori telep feltehetően folytatódik a dombháton a most feltárt objektumok magasságában, a jelenlegi szelvénytől É-ra és D-re.

Az elsődleges leletfeldolgozást követően a leletanyag a szolnoki Damjanich János Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatárs: Tóth Farkas Márton régészhallgató. A geodéziai felmérést az Archeodata 1998 Bt. végezte.

SEBŐK KATALIN – SZILÁGYI MÁRTON

523. Tiszagyenda, Halom (KÖH 56169)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, LT, Sza, Á

Az ELTE Régészettudományi Intézete 2010. május 4. és július 5. között végezte az NK-14 jelű lelőhely részleges feltárását, amit a nagykunsági árapasztó tározó építése tett szükségessé. A 877 m² összfelületű szondázó feltárás során 66 régészeti objektumot rögzítettünk, jelenségeiket 71 stratigráfiai egységbe tagoltuk.

A Tiszagyendától K-re kb. 600 m-re húzódó, mozgalmass térfelszínű terület közepén egy jól kirajzolódó, mesterséges kialakítású halom emelkedik; a dombhátas részen 2007-ben a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatóságának munkatársai végeztek terepbejárást. A halom lábánál, főként a magasabban fekvő É-i, ÉK-i nyúlványon átlagos mennyiségű újkőkori, szórványos szarmata és átlagos mennyiségű Árpád-kori töredéket gyűjtöttek, valamint néhány embercsontot is találtak. Feltételezték, hogy a halmon Árpád-kori templom, annak környezetében pedig egy kisebb temető található, beleásva a szarmata településbe. A halmot a gátépítés nem érintette, csak a lábánál elterülő lelőhelyet; ezért a szükségtározó leendő gátjának alapjával érintett területen a lelőhely teljes becsült hosszán 4 m széles szondát nyitottunk.

A lelőhely homokos háton fekszik, így az objektumok betöltése (főleg a szonda K-i részén) nehezen volt elkülöníthető az altalajtól. A dűlőúttól K-re eső részen *La Tène*-kori, szarmata és Árpád-kori telepobjektumokat figyeltünk meg. Ezek közül külön említésre érdemes a 10. sz. kelta ház, melyben egy tűzhelyet, rajta pedig egy majdnem teljesen ép malomkövet találtunk. A szarmata

településhez főként tároló- és szemetesgödrök tartoztak, kevés vagy közepes mennyiségű leletanyaggal; ezek közül említésre méltó a 2. sz. gödörből előkerült ép, csiszolt csontkorcsolya. Az Árpád-kori települést gödrök, ill. É-D irányban futó árkok jellemzik.

A dűlőúttól Ny-ra fekvő részen némileg ritkábban jelentkeztek az objektumok, és – egy magányos, bolygatott, igen rossz megtartású, valószínűleg *újkőkori* zsugorított vázas temetkezéstől eltekintve – itt már csak a szarmata időszakra, ill. az Árpád-korra keltezhetőek. A lehumuszolt szonda Ny-i végéhez közel néhány ÉÉK-DDNy irányítású, szinte teljesen kirabolt szarmata sírt tártunk fel. Ezek bontása során a rendkívül rossz megtartású, bolygatott vázak mellett mindössze két sírban találtunk mellékleteket.

A lelőhely a domb magasabban fekvő részein igen intenzív, a települések a szondához képest K-i irányban biztosan, Ny-i irányban pedig valószínűleg folytatódnak; a szarmata temető többek között valószínűleg Ny felé is folytatódik.

Az elsődleges leletfeldolgozást követően a leletanyag a szolnoki Damjanich János Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Soós Eszter régész, Tóth Farkas Márton régészhallgató, Bacskai István fémkereső műszeres szakember. A geodéziai felmérést az Archeodata 1998 Bt. végezte.

SEBŐK KATALIN – SZILÁGYI MÁRTON – VÁCZI GÁBOR

524. Tiszagyenda, Vágott-halom (KÖH 56193)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) R, B, Sza

Az ELTE Régészettudományi Intézete 2010. május 5. és július 5. között végezte el az NK-17 jelű lelőhely részleges feltárását, amit a nagykunsági árapasztó tározó építése tett szükségessé. A 847 m² összfelületű szondázó feltárás során 67 régészeti objektumot rögzítettünk.

A Tiszagyendáról Kunhegyes felé vezető közúttól É-ra húzódik az alacsonyan fekvő Felső-Gyenda, melynek É-i partja a Vágott-halom, ill. a Vágotthalmi-dűlő. A part enyhén ívelt, megközelítően K-Ny irányú, a lelőhely a DK-i végén fekszik. A lelőhely DK-i végén található maga a Vágott-halom, mely valószínűleg egy erősen roncsolt kurgán. Eredeti alakja, magassága ma már nem állapítható meg, ugyanis egy mély csatorna vágja ketté; a csatorna mindkét partján magas töltés húzódik.

A területen 2007-ben a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatóságának munkatársai végeztek terepbejárást. A halomtól kiindulva, a magaspart ívelődő vonalát követve egy hosszan elnyúló, rendkívül intenzív Árpád-kori lelőhely található; a leletek között jellegzetes bográcsperemek, csigavonalas fazéktöredékek is voltak. Az Árpád-kori falu teljes területén szórványos mennyiségű őskori, valószínűleg újkőkori cserepeket is találtak. A lelőhely centruma a halom környezetében, ill. attól ÉNy-ra helyezkedik el; Ny felé a leletek fokozatosan